

БІЛІМ БЕРУГЕ КІРІСПЕ

Оқу жоспары

The background of the lower half of the page is a dense, abstract composition of various colored geometric shapes, including triangles, quadrilaterals, and polygons. The colors range from light pastels (pinks, blues, yellows) to more vibrant and saturated hues (teals, reds, purples, greens). The shapes are scattered and overlapping, creating a dynamic and modern visual texture.

Кітап: Білім беруге кіріспе

Дәріс: Оқу жоспары

Оқу жоспары, оның мақсаты, ерекшеліктері мен қызметі ұғымдары міндетті факторлар. Білім беру саласындағы зерттеулердің басты қызметтерінің бірі – негізгі идеяларды ашып көрсете отырып, оларды сыни тұрғыдан саралау. Мектеп, колледж және университет тәрізді білім беру мекемелері оқу жоспарларының құқықтық негізі өте мықты болумен қатар, олар түрлі институттар арқылы қатаң бақыланып және реттеліп отыратын маңызды әлеуметтік талаптарды айқындап береді. Біз білетін, тұрақты және ұдайы реттеліп отыратын оқу жоспары жылдар өткен сайын дамып, жетілдіріліп отыратын идеялар мен тәжірибелер жиынтығынан тұрады.

Оқу жоспарының табиғаты

Кейде «оқу жоспары» термині оқытылатын курстың мазмұнын білдіреді. Алайда, оның негізгі атауы – силлабус. Оқу жоспары мәселені кеңірек қамтиды. Дженкинс пен Шипман (1976: 26) оқу жоспарына мынадай анықтама берді: «Оқу жоспары дегеніміз мектепте немесе басқа оқу мекемесінде оқытылып-үйретілуі тиіс білім көлемі жөніндегі ұсынысты қалыптастырып, іске асыру, осыған байланысты мекеме үш деңгейде жауапкершілік атқарады: курстың логикалық негізі, өмірде іске асырылуы және салдарлары.

Келлидің ойынша жоспарланған оқу бағдарламасы және оның мақсаты мен «нәтижедегі» бағдарлама арасындағы айырмашылықты, яғни, шын мәнінде қандай құбылыстар іске асуда деген мәселелерді ажырата білген дұрыс.

Ол сонымен қатар, жоспарланған ресми оқу жоспарына және кестеден тыс жүргізілетін бейформалды «сабақтан тыс іс-шаралар» деп аталатын оқу жоспарына да сілтеме жасайды(2009: 12).

Бейформалды оқу жоспарын «жасырын оқу жоспарымен» шатастыруға болмайды. Жасырын оқу жоспары деп қалай тәртіпті болуды үйрену, іш пысу мен әрекетсіздікпен күресу, нақты бір ресми әлеуметтік контексте үндемей қалуды үйрену жолдары сияқты мектеп дәстүрімен тығыз байланысты ақпараттарды айтамыз. Жасырын оқу жоспары, бір қарағанда жай бір нәрсе сияқты болғанымен, ол жасөспірімдердің формалды оқу жоспар бойынша жұмыс жасайтын мектепке баруына түрткі болатын оқушылар арасындағы әлеуметтік және эмоциялық алмасу сияқты барлық «бейресми» оқыту түрін қамтиды.

Оқу жоспары нақты болмайды, оны бірнеше нұсқаның ішінен таңдап алады, сондықтан да ол білім мен оқыту жайлы нақты бір көзқарасты білдіріп, нақты бір білім жүйесінде ненің маңызды екенін анықтайды.

Қазіргі мемлекеттік білім беру жүйелерінде іске асырылып жатқан оқу жоспары жан-жақты қарастырылып, келісілген нақты парадигмаға емес, түрлі идеологиялардың күрделі комбинациясына негізделген. Сондай-ақ, ресми оқу жоспарын да маңызды білім дегеннің не екені жайлы ашық құжат десек болады. Оқу жоспарына енгізілген білім ерекше беделге ие және бірқатар заңдық, әлеуметтік, моральдық тұрғылардан пәрменді. Оқу жоспары үшін таңдалып алынған білімнің маңызы өте жоғары болғандықтан, білім беру саласына қатысы жоқ саясаткерлердің өзі одан тыс қала алмайды. Оқу жоспарын басқылау дегеніміздің өзі белгілі бір билікке ие болу, сондықтан да, үкімет мектеп жоспарын жасауды, іске асыруды үнемі қадағалап отырады.

Білім құрылымы

Біздің дүниетанымымыз күрделі факторлар жүйесінің нәтижесі ретінде - яғни шығу тегіміз, жинақтаған тәжірибе, мәдени бірегейлік, әлеуметтік табымыз, жыныс және тіл - жинақтала отырып өзіміздің кім екенімізді, әлемнің қандай екенін және басты білімнің неден тұратынын ұғынуға жәрдемдеседі. Түрлі өмір салты мен сенімдер жүйесі, сөзсіз, түрлі білім мен бағыт-бағдардың қалыптасуына алып келеді.

Білім қоршаған орта жайлы «деректер» жиынтығы ретінде ғана көрініс таппайды, оның өзіндік стилі де бар. Мектептің оқу жоспарында көрініс тапқан ресми білім, мысалы, түрлі мәдени топтардың өмір сүру салты мен сенімдер жүйесіне тән балама білімге қайшы келуі мүмкін (Eagleton, 2000).

Білім абсолютті ме, шартты ма?

Мәселе білімнің ғылыми тұрғыдан дәлелденгеніне қарамастан, ешқашан да тұрақты және абсолютті бола алмайтынында. Өмірлік мақсаттарымызға байланысты кейбір білімді шындыққа жанасады және сенімді деп көрсететінімізге қарамастан, білім үнемі және белгілі бір деңгейде шартты және кездейсоқ болып келеді.

Кітап: Білім беруге кіріспе

Дәріс: Оқу жоспары

Білімді пән түрінде ұйымдастыру

Херст (1975) білімді жеті түрге бөлді: математика, физикалық ғылымдар, гуманитарлық ғылымдар, тарих, дін, әдебиет және бейнелеу өнері, философия және моральдық білімдер. Бұл пәндерді оқу - жан-жақты білімді болу үшін қажет. Қазіргі мектептердегі оқу жоспарлары тура осы көзқарасқа сүйенеді және осы тектес пәндік бөлімдер алты жылдық колледждер мен университеттер сияқты басқа да академиялық білім мекемелері үшін әлі күшінде.

Білім туралы постмодернистік көзқарас

Постмодернистік көзқарас оқу жоспарын функционалдық, яғни маңызды білімнің көрініс табуы деп емес, уақытша әлеуметтік құрылым ретінде ғана қабылдайды. Постмодернистік әлемде, білім – негізгі өзек, ал оны бақылаудың өзі билікті іске асыру тәсілі болып саналады. Бұл тұрғыдан алғанда, білім үнемі пікірталас тудырады, ал, біздің прогресс ретінде қабылдап жүргендеріміз, айталық, ғылым – әлемді бір идея мен білімнің басқа идеялар мен білімнен басым түскенін ғана көрсетіп сипаттайды (Lyotard, 1986).

Тарихи тұрғыдан алғанда, білім дискурстарына «кездейсоқтық» тән, олардың пайда болып, билікке қол жеткізуі «ғылыми» ақиқатқа емес, керісінше, оған легитимділікті қамтамасыз ететін саяси, экономикалық және әлеуметтік жағдайлармен тығыз байланысты деген пікір де жоқ емес.

Терминдер

Дискурс – қарым-қатынасқа, сұхбатқа имманентті (іштей тиесілі), сол кезеңнің қоғамдық өмірінде қалыптасқан нормалар, ережелер және негізгі құндылықтар жинағынан тұратын идеологиялық тіл.

Силлабус - оқылатын пәннің деректерін, оның қысқаша мазмұны, тақырыбы мен әрбір сабақтың ұзақтығын, өзіндік жұмыстардың тапсырмаларын, кеңес беру уақытын, оқытушының талаптарын, бағалау критерийлерін, аралық бақылау кестесін және әдебиеттер тізімін құрайтын оқу бағдарламасы.

Сұрақтар:

1. Оқу жоспары дегеніміз не?
2. Оқу жоспарының табиғаты қандай?
3. Білімнің пән түрінде ұйымдастырылуы дегеніміз не?
4. Білім туралы постмодернистік бағыттың көзқарастары қандай?